

Peda-Forumin työpaja 10: Akateeminen HOPS ja sen ohjaaminen Maarit Ansela ja Säde Pirrtimäki, KY

Työpajan osallistujat työskentelivät alustuksien lomassa *learning café* -menetelmän mukaan. Ryhmissä keskusteltiin yliopisto-opiskelijan hopsin määritelmästä ja hopsin dynaamisesta luonteesta, hopsin akateemisuudesta sekä hopsin ohjaamisesta (kuka ohjaa?) kaksiportaisen tutkinnon ja opiskelijan opintopolun eri vaiheissa. Ryhmät työstivät keskustellen kokonaisnäkömyksensä ed. mainituista teemoista, jotka vielä lopuksi purettiin yhteiskeskustelussa auki.

Osallistujien mukaan hopstyöskentely on prosessi. Myös omaa oppimista tulee arvioida ja seurata koko prosessin aikana, opintojaksoilla sekä laajemminkin esim. lukuvuosittain ja koko tutkinnon tasolla (avoimen hopsin tavoitteet). Lisäksi opiskelijoiden tulisi oppia antamaan ja saamaan palautetta luontevasti. Yhtenä keinona olisivat kehityskeskustelut. Kehityskeskusteluissa opiskelijat pohtivat asioita oman hopsinsa näkökulmasta. Hopsin tarkoituksena pitäisi olla opiskeluprosessin ohjaaminen niin, että opiskelija valmistuu työelämään.

Opintojen alkuvaiheessa, opiskelijan tullessa opiskelemaan, on tärkeää hahmottaa tutkinnon rakenne ja sisältö. Tuolloin katsotaan myös aikaisemmat opinnot, työkokemus ym. korvaavuudet omaan tutkintoon. Tämän jälkeen opiskelija pohtii omia tavoitteitansa, odotuksiansa opintoja kohtaan - miksi tullut opiskelemaan? Opiskelijan vahvuuksia, opiskeluvaihtoehtoja ja kehittymistarpeita sekä työelämä tavoitteita kartoitetaan. Omien tavoitteiden kartoittamisen jälkeen siirrytään konkreettiseen hopsin tekemiseen; opintovalinnat, pää-, sivuaine, muut mahdolliset valinnat, kv. harjoitteluvaihtoehtot ja gradu tulevat sitten viimeisessä vaiheessa.

Erilaiset koulutusalat ja erilaiset etenemisvaihtoehtot on syytä huomioida. Jotkut opiskelijat tulevat suoraan pääaineeseen, toiset taas valitsevat sivuaineet ja pääaineet myöhemmin. Joidenkin alojen hopsit ovat tiukkoja, kun taas toisilla aloilla saa suhteellisen vapaasti miettiä ja valita. Valintoja joka tapauksessa aikataulutetaan periodi- ja vuositasolla, mutta hopsiin voidaan sisällyttää pitemmänkin aikavälin, yli tutkinnon meneviä tavoitteita.

Varsinainen työelämään siirtymiseen ohjaus kuuluu joidenkin työryhmään osallistuneiden mielestä opintojen loppuvaiheeseen. Toisaalta muutamat esittivät työelämäkytkentöjen ja työelämä-ohjauksen esiinnostamista jo opintojen alkuvaiheessa. Esim. orientaatiojaksolla voisi mukana olla työpaikoilta mukana samalta alalta valmistuneita (alumniyhteydet), joiden esimerkit motivoisivat ja voisivat kiinnittää alkavia opintoja johonkin konkreettiseen. Opintojen alkuvaiheissa opiskelija aloittaisi oman asiantuntijuutensa prosessoinnin myös suhteessa siihen, mitä työelämä tarjoaa ja odottaa. Opiskelija miettisi

alkuvaiheen hopsissa näin ollen vahvuuksiaan ja kehittämistarpeitaan työelämänäkökulmastakin.

Kontekstina olisi kuitenkin tiede ja tiedeopinnot. Hopsorientaatioissa olisi hyvä olla mukana myös professoreja, jolloin aloittavat opiskelijat saisivat paremman tuntuman ja yhteyden tiedeyhteisöön. Näin voitaisiin ottaa tieteellisyys mukaan heti alkuvaiheessa sekä auttaa opiskelijaa ylittämään kuilua työelämään. Opinnot saattaisivat jopa nopeutua opiskelijan motivoituttua ja yliopisto-opiskelun luonteen avauduttua jouhevammin (ei niin voimakasta "kulttuurishokkiefektiä"). Akateemisuuden aste lisääntyy opiskelijan mennessä opinnoissaan eteenpäin aina maisteritutkintoon sekä siirryttäessä jatkotutkintoihin/työelämään (akateeminen asiantuntija).

Opinnot tulisi ajatella jatkumona. Maisterivaiheen hapseissa otetaan viimeistään esille mahdolliset jatko-opinnot, asiantuntijuuden ylläpitäminen ja sen kehittäminen myöhemminkin. Työryhmissä esitettiin, että opintojen lopuksi professorin tulisi keskustella opiskelijan kanssa näistä asioista. Se olisi samalla opiskelijan oman alansa asiantuntijaksi ylentämistä. Opintojen loppuvaiheessa tulisi miettiä myös mahdollista täydennyskoulutusta yliopistolla ja yleensä tulevaisuushorisonttia. Samalla yliopistosta valmistuva opiskelija voitaisiin saada mm. rekrytoitua alumniksi työelämäntapahtumiin ja ylipäänsä sitoutettua yliopiston toimintaan.

Professorien lisäksi muutamia muita ryhmien puheenvuoroissa esiin tulleita hopsin ohjaajia ovat opettaja-opiskelijatuutori, omaopettaja, amanuenssit, uraohjaaja, graduohjaaja, kansainvälinen yksikkö ja opintopsykologi. Olisi hyvä kuitenkin pohtia sitäkin, kuka on ohjaustehtäviin sopiva. Tuleeko tehtävä hallinnolta nakkihommana jollekin ("sinä olet ohjaajana tykkäsit siitä tai et") vai tulisiko ohjaajaksi valita hopsiohjaustehtäviin soveltuvin henkilö?

Edelleen hopsin ja sen ohjaamisessa korostuu tiedottaminen. Ohjausjärjestelmä saattaa olla hyvä ja systeemi tehokkaasti suunniteltu, mutta se ei toimi käytännössä, mikäli siitä ei tiedoteta riittävässä määrin opiskelijalle.

Hopsia ja opiskelijan ohjausjärjestelmää tarkastellessa on lisäksi syytä pohtia, mikä eheyttää ja integroi sekä suunnitella palautejärjestelmä. Oppilashuoltoryhmän palveluja tarvitaan, kuten myös urapalveluja; tukipalvelut voisivat kuitenkin toimia enemmän yhteistyössä. YTHS:n, urapalvelujen ym. tulisi siis toimia jatkossa enemmän yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Esim. opintojen keskivaiheessa ei tällaista yhteistyökuviota tällä hetkellä välttämättä ole.

Aikaisemmin opiskelijan jaksamisesta ei juuri välitetty eikä ollut ohjausta, mutta pitääkö nyt mennä ns. rusetille hopsien ja niiden ohjauksen vuoksi. Joidenkin työryhmään osallistuneiden mielestä pitäisi varoa menemästä toiseen ääripäähän, ohjaajien terapeuttina toimimiseen. Opiskelijaa ei niin ikään pitäisi hopsprosessissa totuttaa jatkuvaan tukeen. Muutamat työryhmäläiset miettivätkin, mitä eroa loppujen lopuksi on hopsiohjaamisella ja terapiaohjauksella. Opiskelijaa tulee kyllä ohjata ja auttaa eteenpäin,

mutta antamatta suoria vastauksia. Opiskelijan olisi opittava myös itseohjautuvuuteen, muutoin hän saattaa myös jatkossa työelämän haasteissa turvautua liikaa ulkopuolisiin auttajiin.

Kiitokset kaikille työpajaan osallistuneille ja intoa hopstyöhön!